

Tadqiqot.uz

ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР МАВЗУСИДАГИ КОНФЕРЕНЦИЯ МАТЕРИАЛЛАРИ

2020

- » Ҳуқуқий тадқиқотлар
- » Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар
- » Тарих саҳифаларидағи изланишлар
- » Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни
- » Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни
- » Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар
- » Педагогика ва психология соҳаларидаги инновациялар
- » Маданият ва санъат соҳаларини ривожланиши
- » Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши
- » Техника ва технология соҳасидаги инновациялар
- » Физика-математика фанлари ютуқлари
- » Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар
- » Кимё фанлари ютуқлари
- » Биология ва экология соҳасидаги инновациялар
- » Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари
- » Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

No 18
31 июль

conferences.uz

**"ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР"
МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА 18-КҮП ТАРМОҚЛИ
ИЛМИЙ МАСОФАВИЙ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРИ
18-ҚИСМ**

**МАТЕРИАЛЫ РЕСПУБЛИКАНСКОЙ
18-МЕЖДИСЦИПЛИНАРНОЙ ДИСТАНЦИОННОЙ
ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИИ НА ТЕМУ "НАУЧНО-
ПРАКТИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ"
ЧАСТЬ-18**

**MATERIALS OF THE REPUBLICAN
18-MULTIDISCIPLINARY ONLINE DISTANCE
CONFERENCE ON "SCIENTIFIC AND PRACTICAL
RESEARCH IN UZBEKISTAN"
PART-18**

УУК 001 (062)
КБК 72я43

"Ўзбекистонда илмий-амалий тадқиқотлар" [Тошкент; 2020]

"Ўзбекистонда илмий-амалий тадқиқотлар" мавзусидаги республика 18-кўп тармоқли илмий масофавий онлайн конференция материаллари тўплами, 30 июль 2020 йил. - Тошкент: Tadqiqot, 2020.- 9 б.

Ушбу Республика-илмий онлайн конференция 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналишлари бўйича Ҳаракатлар стратегиясида кўзда тутилган вазифа - илмий изланиш ютуқларини амалиётга жорий этиш йўли билан фан соҳаларини ривожлантиришга бағишиланган.

Ушбу Республика илмий конференцияси таълим соҳасида меҳнат қилиб келаётган профессор - ўқитувчи ва талаба-ўқувчилар томонидан тайёрланган илмий тезислар киритилган бўлиб, унда таълим тизимида илфор замонавий ютуқлар, натижалар, муаммолар, ечимини кутаётган сифатлар ва илм-фан тараққиётининг истиқболдаги режалари таҳлил қилинган конференцияси.

Масъул муҳаррир: Файзиев Шохруд Фармонович, ю.ф.д., доцент.

1.Хуқуқий тадқиқотлар йўналиши

Профессор в.б.,ю.ф.н. Юсувалиева Раҳима (Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети)

2.Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар

Доцент Норматова Дилдора Эсоналиевна(Фаргона давлат университети)

3.Тарих саҳифаларидағи изланишлар

Исмаилов Ҳусанбой Маҳаммадқосим ўғли (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси)

4.Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни

Доцент Уринбоев Хошимжон Бунатович (Наманганд мухандислик-қурилиш институти)

5.Давлат бошқаруви

PhD Шакирова Шохида Юсуповна (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги "Оила" илмий-амалий тадқиқот маркази)

6.Журналистика

Тошибоева Барнохон Одилжоновна(Андижон давлат университети)

7.Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар

Самигова Умида Хамидуллаевна (Тошкент вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрланиш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

8.Адабиёт

PhD Абдумажидова Дилдора Раҳматуллаевна (Тошкент Молия институти)

9.Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни

Phd Воҳидова МеҳриҲасанова (Тошкент давлат шарқшунослик институти)

10.Педагогика ва психология соҳаларидағи инновациялар

Турсунназарова Эльвира Тахировна (Навоий вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

11.Жисмоний тарбия ва спорт

Усмонова Дилғузахон Иброҳимовна (Жисмоний тарбия ва спорт университети)

12.Маданият ва санъат соҳаларини ривожлантириш

Тоштемиров Отабек Абидович (Фарғона политехника институти)

13.Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши

Бобоҳонов Олтибой Раҳмонович (Сурхандарё вилояти техника филиали)

14.Тасвирий санъат ва дизайн

Доцент Чарисев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

15.Мусиқа ва ҳаёт

Доцент Чарисев Турсун Хуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

16.Техника ва технология соҳасидаги инновациялар

Доцент Нормирзаев Абдуқаюм Раҳимбердиевич (Наманганд мухандислик-қурилиш институти)

17.Физика-математика фанлари ютуқлари

Доцент Соҳадалиев Абдурашид Мамадалиевич (Наманганд мухандислик-технология институти)

18.Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар

Т.ф.д., доцент Маматова Нодира Мухтаровна (Тошкент давлат стоматология институти)

19.Фармацевтика

Жалилов Фазлиддин Содиқовиҷ, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлантириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

20.Ветеринария

Жалилов Фазлиддин Содиқовиҷ, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлантириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

21.Кимё фанлари ютуқлари

Рахмонова Доно Қаҳхоровна (Навоий вилояти табиий фанлар методисти)

23.Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари

Доцент Сувонов Боймурод Ўралович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

24.Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

Phd доцент Қаҳҳоров Ўқтам Абдурахимович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

25.География

Йўлдошев Лазиз Толибович (Бухоро давлат университети)

Тўпламга киритилган тезислардаги маълумотларнинг хаққонийлиги ва иқтибосларнинг тўғрилигига муаллифлар масъулдир.

© Муаллифлар жамоаси

© Tadqiqot.uz

PageMaker\Верстка\Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

**БИОМЕДИЦИНА ВА АМАЛИЁТ СОҲАСИДАГИ ИЛМИЙ
ИЗЛАНИШЛАР**

1 Tillabayeva Akida Aripovna

ARTERIAL GIPERTENZIYASI BO'LGAN BEMORLARNI AMBULATORIYA
SHAROITIDA DAVOLASH SIFATINI YAXSHILASH..... 7

БИОМЕДИЦИНА ВА АМАЛИЁТ СОҲАСИДАГИ ИЛМИЙ ИЗЛANIШЛАР

ARTERIAL GIPERTENZIYASI BO'LGAN BEMORLARNI AMBULATORIYA SHAROITIDA DAVOLASH SIFATINI YAXSHILASH

*Tillabayeva Akida Aripovna,
Ambulator tibbiyot, jismoniy tarbiya kafedrasи assistenti
Toshkent pediatriya tibbiyot instituti
Elektron pochta: tillabayeva81@bk.ru*

Annotatsiya: keng qamrovli ijtimoiy-gigienik tadqiqotlar asosida, hamshiralik parvarishini yaxshilash, tibbiy yordam sifatini oshirish, arterial gipertenziyasi bo'lgan bemorlarni ambulatoriya sharoitida davolash standartlarini ishlab chiqish va optimallashtirish.

Kalit so'zlar: arterial gipertenziya, hamshiralik, bemorlar, ambulatoriya darajasida.

Arterial gipertenziyasi bo'lgan bemorlarni ambulatoriya sharoitida davolashda qo'yidagilarni bajarish kerak: gipertenziyalı bemorlarning paydo bo'lish chastotasini aniqlash, klinik va ijtimoiy xususiyatlarini berish; Ambulatoriya darajasida gipertenziyasi bo'lgan bemorlarga hamshiralik yordamini tashkil etishning holati va muammolarini tahlil qilish; Ambulatoriya darajasida gipertenziyasi bo'lgan bemorlarni parvarish qilish standartlarini takomillashtirish va optimallashtirish orqali hamshiralik parvarishining kompleks modelini ishlab chiqish; Gipertenziya bilan og'rigan bemorlarga tibbiy va ijtimoiy ta'minotini yaxshilash uchun hamshiralik parvarishining kompleks modelini ilmiy asoslash va amalga oshirish; Ambulatoriya darajasida gipertenziyasi bo'lgan bemorlarga hamshiralik yordamini optimallashtirish usullarini ishlab chiqilgan tibbiy, ijtimoiy va iqtisodiy samaradorligini baholash.

Tadqiqot bajarilishida qo'yidagi materiallar va usullar qo'llanildi:

1. Statistik usul: gipertenziyalı bemorlarning ambulatoriya yozuvlarini retrospektiv va istiqbolli tahlil qilish; tadqiqot natijalarini tahlil qilish
2. Sotsiologik usul: gipertenziyalı bemorlarga hamshiralik yordamini ko'rsatish uchun hamshiralalar va bemorlarni so'roq qilish; bemorlarning funktional holatini sinab ko'rish
3. Analitik usul: gipertenziyalı bemorlarga yordamni yaxshilash bo'yicha tavsiyalar, boshqaruv algoritmlari va sxemalarini ishlab chiqish

Ilmiy yangilik:

1. Birinchi marta keng qamrovli tibbiy va ijtimoiy tadqiqotlar asosida gipertenziyalı bemorlarning ilmiy asoslangan tavsiyi beriladi.
2. Birinchi marta gipertenziyasi bo'lgan bemorlarga ambulatoriya sharoitida tibbiy yordamni tashkil etishning holati va muammolarini tahlil qilinadi.
3. Ambulatoriya darajasida gipertenziyasi bo'lgan bemorlarda hamshiralik parvarishi standartlarini takomillashtirish va optimallashtirish orqali birinchi marta hamshiralik parvarishining keng qamrovli modeli ishlab chiqiladi
4. Gipertenziyaga chalingan bemorlarga hamshiralik parvarishining keng qamrovli modeli birinchi marta ilmiy asoslangan bo'lib, ularga tibbiy va ijtimoiy yordam ko'rsatish sifatini oshirish
5. Ambulatoriya darajasida gipertenziyasi bo'lgan bemorlarga tibbiy xizmatni optimallashtirish usullarining tibbiy, ijtimoiy va iqtisodiy samaradorligi birinchi marta baholanadi

Ishning amaliy ahamiyati:

1. Gipertenziya bilan og'rigan bemorlarga hamshiralik parvarishining keng qamrovli modeli taklif qilindi va joriy etildi
2. Ambulatoriya darajasida gipertenziyasi bo'lgan bemorlarga tibbiy va ijtimoiy ta'minotini yaxshilash uchun hamshiralik yordamini optimallashtirish bo'yicha ishlab chiqilgan usullarning tibbiy-ijtimoiy va iqtisodiy samaradorligi asoslandi.

Yuqori qon bosimi miya tomir kasalliklari, miokard infarkti, yurakning konjestif etishmovchiligi, periferik qon tomir kasalligi va surunkali buyrak yetishmovchiligi kabi yurak-qon tomir kasalliklarining ma'lum omildir. Agar bemor davolanmasa, gipertenziya rivojlangan mamlakatlarda 8,1% aholini nogironlikga olib kelishi mumkin. Gipertenziya kasalligi, shuningdek, hayotning past sifati va samaradorlikni yo'qotish bilan bog'liq bo'lib, natijada ijtimoiy-iqtisodiy holat pasayadi. Bu butun mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy holatiga jiddiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ushbu sog'liqni saqlash inqirozini keltirib chiqargan O'zbekiston, shuningdek, har 10000 bemorga 1,2 vrach va 13,1 o'rta tibbiyat xodimi va o'rta tibbiyat xodimlaridan iborat ekstremal sog'liqni saqlash sohasida ishchi kuchi etishmasligidan aziyat chekmoqda. Hamshiralar va doyalar sog'liqni saqlash xodimlarining katta qismini tashkil etadi va bemorni parvarish qilishda, shu jumladan skrining, hayotni kuzatish va bemorlarni o'qitish kabi muhim rol o'yndaydi. Bundan tashqari, bemorlarning turmush tarzi, xulq-atvori, jismoniy faolligi, vazni, spirtli ichimliklarni iste'mol qilish, davolanishga rioya qilish va o'z-o'zini samaradorligini oshirishga katta hissa qo'shadigan hamshiralik roli kengaytirildi.

Xulosa. Tadqiqot natijalarini amalga oshirish gipertenziya bilan og'riyan bemorlarning «hayot sifatini» yaxshilash kerak, monitoring va xavf omillarini o'z vaqtida bartaraf etish natijasida asoratlar ehtimolini kamaytishigi olib keladi. Gipertenziya bilan og'riyan bemorlarga tibbiy va ijtimoiy reabilitatsiya qilish tizimini takomillashtirilsa ularning ijtimoiy darajada o'qishga yordam beradi. Gipertenziya bilan og'riyan bemorlarga hamshiralik parvarishi tizimini takomillashtirish, tibbiy yordamga bo'lgan ehtiyojni qondirishni yaxshilaydi.

Foydalangan adabiyotlar ro'yxati:

1. Brown, Muhammad M. (2003). Yuqori qon bosimini oldini olish, aniqlash, baholash va davolash bo'yicha qo'shma milliy qo'mitasining ettinchi ma'rzasasi. JNC 7 hisoboti. Dalillarga asoslangan ko'zlarni davolash , 4 (3), 179-181. doi: 10.1097 / 00132578-200307000
2. (Egan, B.M., Bandyopadhyay, D., Shaftman, S.R., Vagner, S., Zhao, Y., va Yu-Isenberg, K. S. (2012). Birinchi monoterapiya va kombinatsion terapiya va gipertenziya birinchi yilni nazorat qiladi. Gipertenziya , 59 (6), 1124-1131. doi: 10.1161 / hypertensionaha.112.194167
3. Jeyms, P. A., Oparil, S., Carter, B.L., Cushman, W.C., Dennison-Himmelfarb, C., Handler, J., ... Ortiz, E. (2014). Kattalardagi yuqori qon bosimini boshqarish bo'yicha dalillarga asoslangan qo'llanma. JAMA , 311 (5), 507. doi: 10.1001 / jama.2013.284427

**TADQIQOT.UZ
ТОМОНИДАН ТАШКИЛ ЭТИЛГАН**

**"ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР"
МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА 18-КҮП ТАРМОҚЛИ
ИЛМИЙ МАСОФАВИЙ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРИ**

(18-қисм)

**Масъул мұхаррир: Файзиев Шохруд Фармонович
Мусаҳҳих: Файзиев Фаррух Фармонович
Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев**

Эълон қилиш муддати: 30.07.2020

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000